

TANÁROK TAPASZTALATAI AZ OLVASÁSI STRATÉGIÁK TANÍTÁSÁRÓL EGY TANTÁRGYAKBA ÁGYAZOTT SZÖVEGÉRTÉS-FEJLESZTŐ PROGRAM KAPCSÁN

Hódi Ágnes *, Tary Blanka *, Fejes József Balázs *, Víg Tibor*, Szenczi Beáta **

** Szegedi Tudományegyetem, MTA-SZTE Olvasás és Motiváció Kutatócsoport*

*** Eötvös Loránd Tudományegyetem; MTA-SZTE Olvasás és Motiváció Kutatócsoport*

Kulcsszavak: olvasási stratégiák; fejlesztőkísérlet; interjúkutatás

Az olvasási stratégia az olvasó szövegértési folyamatait támogató eszköz. Bár magyarul is rendelkezésre áll szakirodalom az olvasási stratégiák tanításáról, alkalmazásukról eddig nem készült vizsgálat, nem ismerjük a pedagógusok tapasztalatait a tantárgyi tananyagba ágyazott stratégiatanításról. E kutatás célja annak feltárása, hogy egy tantárgyakba ágyazott szövegértésfejlesztő program olvasási stratégiákra fókuszáló szegmense kapcsán hogyan vélekednek a tanárok az olvasási stratégiák tanításáról. A tizenkéthetes fejlesztőkísérletben hat természettudomány és hat történelem tantárgyat tanító tanár és ötödik évfolyamos tanulók vettek részt. Mivel az olvasási stratégiák tanítása több tényezőtől függ (pl. tantárgy, tananyag, tanulói életkor, a pedagógus vélekedése az adott stratégia hatékonyságáról), a tanárok és kutatók közösen választották ki, melyik négy olvasási stratégiát alkalmazzák a kísérlet során. A résztvevő pedagógusok mindegyike alkalmazta a vizuális segédlet és a következtetés stratégiáját. Továbbá a történelem szakos tanárok az előzetes áttekintés, érzékszervi képek alkotása stratégiáit, míg a természettudományt tanítók az átfutást és az összefoglalást. Jelen munkában a stratégiák tanításával kapcsolatos tanári tapasztalatokat összegezzük, amelyeket félig strukturált interjúk keretében gyűjtöttünk a módszertan kipróbálását követően. A történelem-tanárok válaszaiból a hatékonyság („Néhány esetben motiváló hatásúak, segítve a tudás elmélyítését.”), önálló használat („A gyerekek különböző fokú önállósággal bírnak a feladatok elvégzésében, ami a tanári irányítás mértékétől és a gyakorlat nehézségétől függ.”), tanári támogatás („Rugalmas tanári hozzáállással a gyakorlatok jobban működtek.”), idő és segédanyag („A gyakorlatokhoz több időt szükséges biztosítani, és egyszerűbb szövegekből kiemelni az alapfogalmakat előnyös lenne.”), és előzetes tapasztalat („A résztvevők között voltak, akik korábban is használtak hasonló gyakorlatokat, ami megkönnyítette a feladatok megértését.”) kategóriák körvonalazódtak. A természettudományok tanításának tapasztalatai részben átfedést mutatnak a fentiekkel, de új kategóriákként jelentek meg a csoportszintű együttműködés („A tanulók együttműködése és csoportos munkája támogatta a stratégia alkalmazását, különösen a nehézségek leküzdésekor.”), kihívások és nehézségek („A tanulók néha nehezen foglalmazták meg az ok-okozatokat, és a komplexebb stratégiák alkalmazása során is felléptek nehézségek.”) és a használhatóság és alkalmazhatóság („Az új módszerek más tantárgyaknál is alkalmazhatók voltak, viszont az egyéni munkánál gyakran visszafogottabb teljesítményt mutattak.”). Eredményeink szerint összességében a gyakorlatok jól működtek, és a tanulók többsége könnyen alkalmazta azokat, bár az egyéni munkavégzés során jelentkező nehézségekről is beszámoltak a kérdezettek. A pedagógusok jól alkalmazhatónak találták a stratégiákat, ugyanakkor a következtetés stratégiája esetében szinte minden válaszadó kihívásokról számolt be.

A kutatást a Magyar Tudományos Akadémia Közoktatás-fejlesztési Kutatási Programja és a Szegedi Tudományegyetem Interdiszciplináris Kutatásfejlesztési és Innovációs Kiválósági Központ (IKIKK) Humán és Társadalomtudományi Klaszterének Digitális Társadalom Kompetenciaközpont támogatta. Fejes József Balázs és Szenczi Beáta a Gyermeki fejlődés nyomon követését segítő mérőeszközök fejlesztése kutatócsoport tagjai.